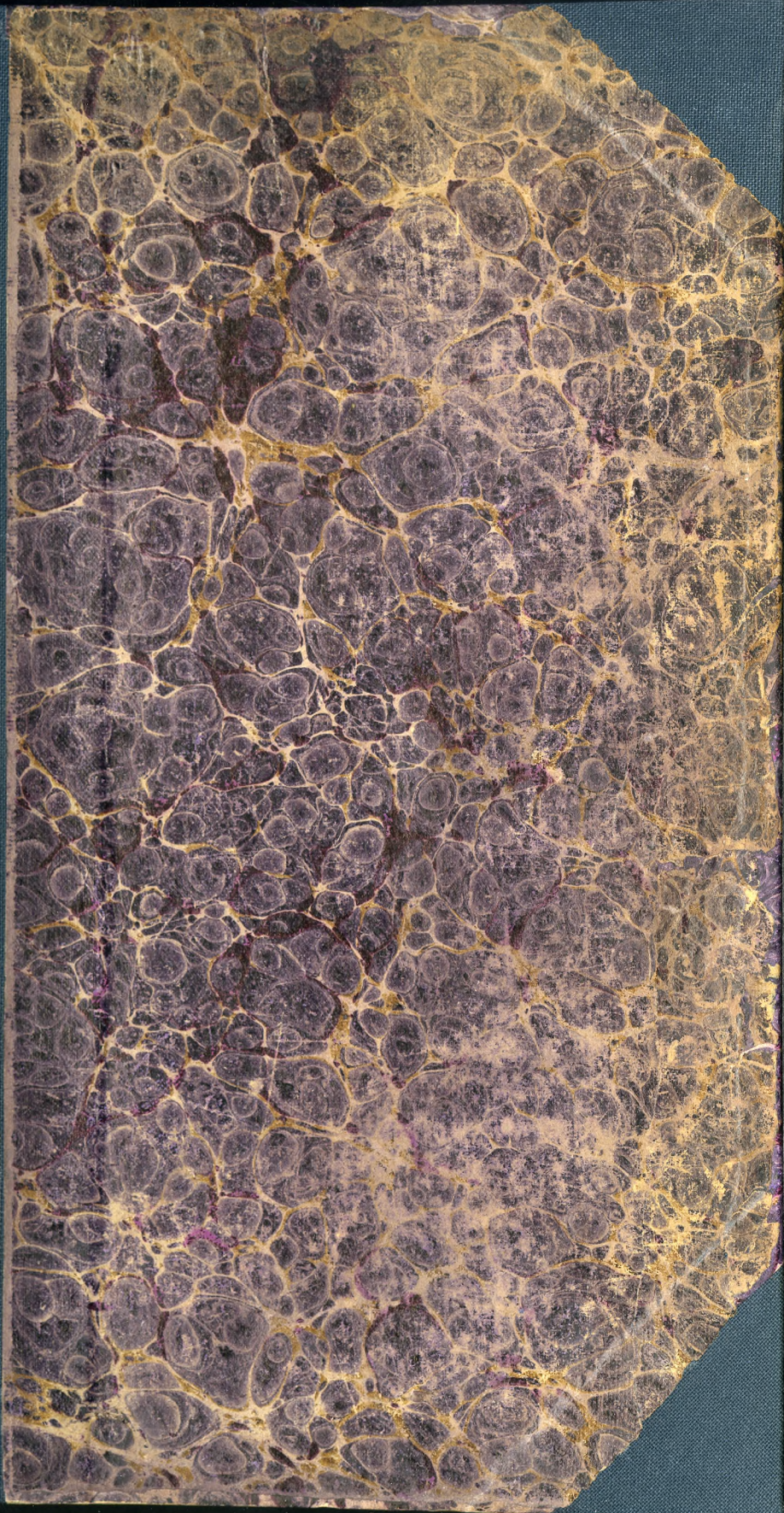

Politikai
röpiratok

197

197
1874

EMLÉKIRAT

A TORONTÁL VÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐI

ELSŐ MAGÁN TANFOLYAMRÓL

MELY FENNÁLLOTT

1890. ÉV JANUÁR ELEJÉTŐL ÁPRIL 30-IG

EGYBEÁLLITOTTA

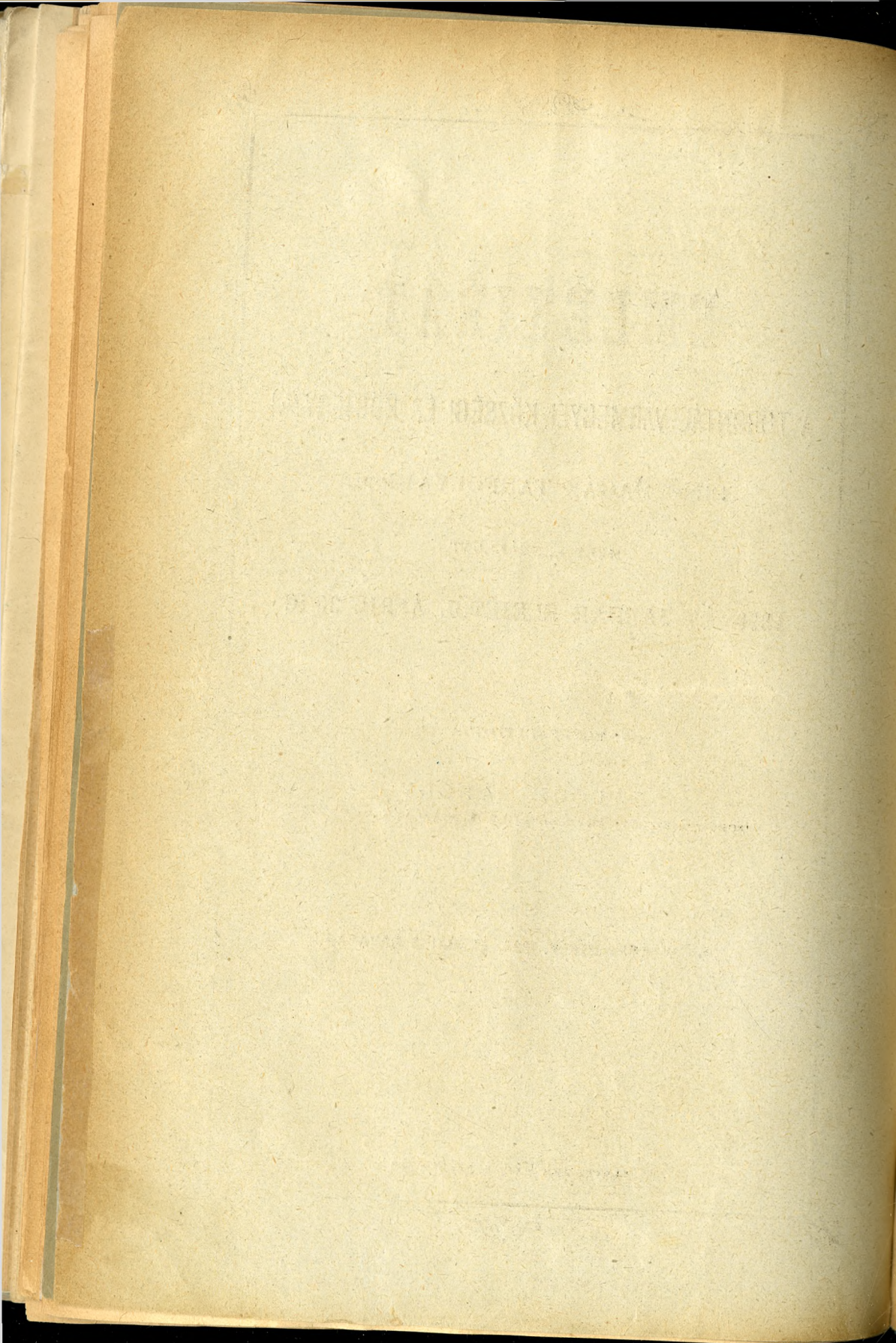
BALOGH KÁROLY

TORONTÁLMEGYEI ÁRVASZÉKI ÜLNÖK, IGAZGATÓ-HELYETTES

NAGY-BECSKEREKEN. 1890. ÉV MÁJUS HAVÁBAN

16.

PLEITZ FER. PÁL, N.-BECSKEREK 1890.

EMLEKIRAT

A TORONTÁL VÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐI

ELSŐ MAGÁN TANFOLYAMRÓL.

MELY FENNÁLLOTT

1890. ÉV JANUÁR ELEJÉTŐL ÁPRIL 30-IG

EGYBEÁLLITOTTA

BALOGH KÁROLY

TORONTÁLMEGYEI ÁRVASZÉKI ÜLNÖK, IGAZGATÓ-HELYETTES

NAGY-BECSKEREKEN. 1890. ÉV MÁJUS HAVÁBAN

PLETTZ FER. PÁL. N-BECSKEREK

1890.

5572026604N

DE BALLAGI GÉZA

A t. olvasóhoz!

Motto: „Az erő: akarat, mely előbb vagy utóbb,
de horostyánt arat.“ Arany J.

Szándékosan választottam a később olvasható emlékirat jeligéjéül a fentti verssort; mert azon eszménk létesítésénél, hogy itt Nagy-Becskereken egy községjegyzői tanfolyam állittassék fel, ugyszólván csak jóakaratra volt szükség; mely a tanfolyam bevégeztével csakugyan győzelmet is aratott s most nincs egyéb hátra, mint hogy úttörő mozgalmunk eredményét a nagy közönségnek bemutatassuk azzal az óhajtással, hogy fáradozásunk s különösen az eszme — melyért önzetlenül harczoltunk — kellő méltánylásban részesíttessék.

Az emlékirat egybeállításánál egyedüli czéлом volt, hogy minden tekintetben tárgyilagos legyek s különösen az eszmét magát, mely az eddigi eredményt tekintve egy kis atomjául tekinthető máris magyar közigazgatásunk javításának — tőlem telhetőleg ismertessem, annyival inkább, mert ezen eszme megvalósításának kezdeményezői mi voltunk s okvetlen el kell várnunk, hogy a sajtó és szakférfiaink a hiányokra vagy esetleg feleslegekre, melyekkel annak folyamán találkozunk, szives megjegyzéseiket megtegyék, mert eddig, habár az eszme szélesebb körben ismertetett is, egyedül a „Községi Közlöny“ által részesített némi méltánylásban, a mennyiben az, ez év elején volt szives tárgyilagosan hozzászólani a dologhoz.

Mindazáltal tekintve, hogy az alább leírandó mozgalmunk e téren úttörő volt, melyhez megkívántató formánk még nem volt — előadó társaim nevében kérem t. olvasóimat, hogy kritikájukkal lehetőleg elnézők lenni sziveskedjenek.

Nagy-Becskerek, 1890 május hó.

Az emlékiró.

Emlékirat.

I. A tanfolyam célja.

Az 1871. évi XVIII. t.-cz. 75. § a tette első ízben általánosan kötelezővé, hogy a nagyfontosságú községjegyzői teendők végzésére ajánlkozó előlegesen szakvizsgát tegyen, azonban nem intézkedik a vizsgára bocsátáshoz megkívántató előfeltételekről, s így arra a pályára — mely annyi teendő halmazzal van megrakva, hogy az a kevés ember, ki azt becsülettel és közmegelegedéssel megfutotta, bátran és büszkén tekinthet vissza multjára — mehetett bárki, mert nem kérdezték tőle, hogy mily elméleti képzettséggel bír.

Az 1883. évi I. t.-cz. 6. § a megelegelvén az eddigi hiányokat, azokon segíteni akart; de fájdalom — a czélt, melyet el kellett volna érnie, csak részben közelítette meg; azonban egyelőre azzal is meg lehetünk elégedve.

Rajtunk tehát a sor, hogy az eddigi mulasztások helyrehozásával segítsünk a helyzeten s a minden oldalról hangoztatott közigazgatási reformot tehetségünkhöz képest keresztülvigyük. — Igaz, hogy egy buzaszem nem képez garmadát, de sok buzaszem igen; s ha az elvhez, melynek keresztülvitele ma már akut szükség mi is hozzá kívántunk járulni, azt tettük azon okból, mert meg vagyunk győződve, hogy a tulajdonképpeni közig. reform csakis úgy vihető keresztül, ha azt a leglényegesebb elemnél, a községi közigazgatást megvalósító községi jegyzőnél kezdjük; ha azt az elemet igyekezünk megfelelő képzettségi niveaura helyezni, mely főként szolgál biztosítékul a jó közigazgatás megvalósításának.

El kell ismernünk — sajnosan — hogy az 1883. évi I. t.-cz. 6. § a igen alacsony fokú előképzettséget szab meg a községi jegyzői teendők jogos vitelére vállalkozók részére, elannyira, hogy közönségessé vált a

nézet, miszerint magasabb előképzettség szabassék meg e célból, sőt hogy a községi jegyzők jövőben académice képeztessenek. Ki volna az, a ki állítani merné, vagy bizonyítani tudná, hogy eme reform elveknek nincs itt az ideje és hogy nem főrog fenn a szüksége? Tudva azt, hogy e bajon csakis törvényhozásilag lehet legalaposabban segíteni, de mert azt is igen jól tudjuk, hogy mai politikai viszonyaink között ezen eszme jelzett utoni keresztülvitele sok időbe kerülhet: indittatva éreztük magunkat a jelenlegi törvényes alapokra helyezkedve és különös figyelemmel a 58285/84. számú belügyministeri rendeletben foglaltakra egy particuláris uttörő mozgalmat inditsunk meg, — melynek célja az, hogy félretéve a közönyt — szükséges szaktanerőkből jegyzői tanfolyamot létesítve — legalább Torontálvármegye jövendő jegyzői karát reformáljuk, oly módon, hogy a tanfolyamunkra jelentkezőkkel megismertessük egyelőre csak azon elméleti tudományokat, melyek a községi ügyek viteléhez szükségesek s azok gyakorlati használhatóságát példákkal megvilágítsuk.

II. A tanfolyam története.

Az egész eszme, hogy testet nyert egy buzgó ügybarát ernyedést nem ismerő fáradozásainak köszönhető, ki mint szakember egy jegyzői tanfolyam megindítását régebben indítványba tette az országos jegyzői egyletnél is — azonban sikertelenül. Őt illeti a kezdeményezés dicsősége nálunk.

Sok előítéletet kellett kiállanunk és leküzdenünk, míg oda jutottunk, hogy a tanfolyam megindulhasson, mert az eszme keresztülvitele felette nehézkesnek bizonyult, — miután hazafiui jóindulatból — ingyenesen kellő számban nem akartak vállalkozni tanerők s félni lehetett, hogy irányadó megyei körökben az eszme nem talál viszhangra, annyival kevésbé támogatásra.

Azonban a hála gondviselésnek az eszme Torontálvármegyében termékeny talajra talált annak vezérférfiaiban és egynehány szerény, de törekvő munkásában. Előbbiek buzditással, utóbbiak önzetlen munkálkodással igyekeznek a nemes cél elérésére. E két tényezőnek köszönhető,

hogy már 1890 január hó 6-án meg volt tartható a megnyitó első ülés nagyszámu és intelligens közönség jelenlétében; mely midőn az alább szóról-szóra olvasható igazgató helyettesi megnyitó beszédet végighallgatta lelkesedéssel adott kifejezést azon osztatlan nézetének, hogy az eszme szép, az annak testté tételét czélzó törekvés pedig páratlan. Mig azonban a megnyitó beszédet egész terjedelmében adnánk, szabad legyen közölni, hogy a tanfolyam megnyitásának főérdeme Hegedüs Jánost szapárfalvai volt jegyzőt illeti; ki az eszme megvalósításának valódi előharczosa volt, ki nem kimélt időt és fáradságot, bekopogott mindazok ajtaján, kiket az eszme nek megnyerhetni vélt. Midőn ajánlkozók már voltak nehányan, a kik előadások tartására magukat elszántak, megkezdődött a tanterv készítésének nehéz munkája, és bár indítványozó kész tervvel lépett is elé, mindazáltal igen nagy nehézséggel ment annak létesítése, miután a már ígéretet tett nehány előadó a tanácskozmányra kitűzött határidőbeni megjelenést okkal-móddal elmulasztotta. Bizonyos fázás, jobban mondva idegenkedés mutatkozott a dolog iránt, azonban mégis midőn 1889. év november közepén megjelent a következő

Felhivás.

„Torontálmegye törvényhatóságának felügyelete alatt Nagy-Becskereken egy a községi és körjegyzői pályára készülőök számára magán esti szaktanfolyam állittatik fel.

E tanfolyamon a következő tárgyak adatnak elő u. m.: 1. Jog s államtudományok encyclopediája; 2. Magyar közbjog (az alkotmánytannal kapcsolatban); 3. Magyar közigazgatási jog, különös és főtekintettel a községi közigazgatásra (a kormányzati polikával kapcsolatban); 4. Községi ügyvitel; 5. Alaki és anyagi magyar magánjog (különös tekintettel a telekkönyvi rendtartásra); 6. Községi számvitel és pénzkezelés (a nemzetgazdaság és pénzügy ismertetésével); 7. Pénzügyigazgatás.

A tanfolyam minden év november 1-től májusig tart; tehát a tanfolyam tartama hat hó; kivételképpen azonban most a tanfolyam 1890. évi január elsején nyílik meg s juniusig tart.

Az előadások az esti órákban tartatnak úgy, hogy a hallgatók e mellett a nappali órákban élethivatásuknak is élhetnek; sőt gondoskodva van a hallgatók elhelyezéséről s a kellő időben jelentkező 10—15 hallgató havonta 24—30 frtot jövedelmező foglalkozást nyerhet, főleg ha igazolja, hogy az irodai kezelésben némileg jártas.

A tanfolyamra fölvétetnek mindazok, kik a jegyzői vizsga letehetéséhez szükséges elméleti képzettséget igazolják. (6 gymn. oszt. vagy ennek megfelelő más képzettséget.)

Tandij az egész 6 óra 20 frt, melyet egyszerre kell lefizetni s alóla felmentésnek helye nincs s felvétel esetén nyomban lefizetendő és a mely dijakból a legjobb eredményt felmutatni tudó hallgatók 50—100 frt jutalomban részesülnek.

Megjegyeztetik, hogy gondoskodva van arról is, hogy a tanfolyamon eltöltendő hat hónap a törvénykövetelte egy évi jegyzői gyakorlati időbe beszámíttassék.

A felvétel iránti bélyegtelen kérvények 1889. évi december 20-ig Torontálvármegye alispáni hivatalához nyújtandók be; hol ez iránt személyesen is lehet jelentkezni.

Bővebb felvilágosításokat ad Balogh Károly igazgató helyettes ur, ha a megkereső levélhez a válasz bélyege csatoltatik.

Nagy-Becskerek, 1890 november hó.

A tanfolyam igazgatósága.

nem vettük tréfára a dolgot s komolyan láttunk az ügyhöz, mert már akkor láttuk, hogy erkölcsileg kötelezve vagyunk, annyival inkább, mert különösen a hazai (vidéki) sajtó elismeréssel nyilatkozott a tárgy felett s több helyről buzdításokat kaptunk.

Miként a közzétett fönnebbi szövegü hirdetményből látható, megállapodás történt már november közepén a felveendő tananyagra, a tandijakra és a hallgatóság elhelyezésére nézve, mely hirdetményben már benne foglaltatik az is, hogy a tanfolyam „Torontálmegye törvényhatóságának felügyelete alatt“ indíttatik meg. Az igazság

érdekében ki kell azonban jelentenünk, hogy Torontál-vármegye „törvényhatósága“ semmiféle felügyeletet nem gyakorolt, sőt az eszméről magáról ugyyszólván nem is tudott, daczára annak, hogy annak kormányzói az eszmét melegen pártolták s erkölcsi támogatásukat megígérték.

Köszönetet kell mondanunk Hertelendy József főispán ur ő méltóságának, ki ismert szívélyes modorával előzékenyen fogadta a tanfolyam előadói karának küldöttjeit (Balogh Károly és Hegedüs Jánost); s midőn a tárgy előtte behatóbban ismertetve lett, atyai jótanácsát nem vonta meg azoktól, továbbá köszönet illeti zombori Rónay Jenő kir. tanácsos, alispán urat, ki az eszmének annyira hive volt, hogy a tanfolyam igazgatói czimét is hajlandó volt elfogadni, hangsúlyozván azonban, hogy állásával egybekötött teendői nem engednék meg az igazgatási teendők végzését — miért is kérte, hogy az igazgatási teendők bizassanak a már akkor megválasztott jelenben is igazgató-helyettesre.

Ily előzmények után meghatároztattak, hogy a felvett tantárgyak a következő sor- és órarendben adatnak elő:

Órarend:

Vasárnap: 11—12. Tellmann Sándor, p. ü. fogalmazó: Pénzügyigazgatás: Egyenes államadók.

Hétfő: 6—7. Gaál József, m. alszámvevő: Községi háztartás és számvitel és közmunka-törvény.

Kedd: 6—7. Dr. Képeßy József, kir. tszéki jegyző: Alaki és anyagi magyar magánjog tlkvi rendtartással.

7—8. Balogh Károly, m. árvaszéki ülnök: Közigazgatási jog: Katonai ügyek, vallás és közoktatási ipartörvény.

Szerda: 6—7. Szigeti József, m. alszámvevő: Községi háztartás és számvitel és közmunka-törvény.

7—8. Hegedüs János, közig. gyakornok: Községi ügyv. szab., Törvh. és községi önkormányzat, Közig. jog, Belügyi igazgatás.

Csütörtök: 6—7. Rigó István, m. aljegyző: Közigazg. jog: Állategészségügy és vízjog.

Péntek: 6—7. Dr. Képeßy József, kir. tszéki jegyző: Alaki és anyagi magyar magánjog, tlkvi rendtartással.

7—8. Hegedüs János, közig. gyakornok: Községi ügyv. szab., Törvhat. és községi önkormányzat, Közig. jog., Belügyi igazgatás.

Szombat: 6—7. Dr. Stassik Ferencz, ügyvéd, tb. m. főügyész: Közig. jog (ált. rész), Kormányzati politikával, Közjog (alkotmánytannal).

7—8. Trybalszky Teofil, p. ü. fogalm.: Pénzügyigazg., Illeték s közvetett adók.

A tanfolyam eszméjének hire, — szerényen bár — de még is — terjedvén az ide igtatott alapszabályainkat több érdeklődő szakember és törvényhatóság elkérte használat végett.

Alapszabálya

a torontálmegyei községjegyzői szaktanfolyamnak.

A torontálmegyei községjegyzői szaktanfolyam magukat a községjegyzői pályára szánt és vizsgára készülő ifjak előkészítése végett állittatik fel s mint ilyen Torontálmegye törvényhatóságának felügyelete alatt áll.

I.

A tanfolyam célja.

A tanfolyam célja, hogy magukat a községjegyzői pályára szánt, valamint a már vizsgára készülő ifjak akképpen képeztessenek ki, hogy a jogi életben előforduló műkifejezéseket megértsék, jogi érzéssel birjanak, alapját megvessék azon tudomány halmaznak, melyből a vizsgát ki kell állaniok s eme tudománytárgyakat azonképpen tanuljanak el, hogy abból mind elméleti mind gyakorlati hasznuk meglegyen. E végből az előadások gyakorlattal kötvék össze részint előadás közben, részint magánmunkálatképpen.

II.

A tanfolyam tagozata, tantárgyak s tanterv.

2. §.

A tanfolyam egy osztályból áll.

3. §.

A tanfolyam mindig november hó 1 től május hó 1-ig tart.

4. §.

Tantárgyak.

1. Jog s államtudományok encyclopediája.
2. Magyar közjog (az alkotmánytannal kapcsolatban).
3. Magyar közigazgatási jog (a kormányzati politikával kapcsolatban).
4. Községi ügyvitel.
5. Alaki és anyagi magyar magánjog (a telekkönyvi rendtartással.)
6. Községi számvitel és pénzkezelés (a nemzetgazdaság és pénzügy ismertetésével).
7. Pénzügyigazgatás.

Az ezen tantárgyak keretén belől előadandó tananyagot, heti órákban való beosztását, valamint azoknak mikori előadását illetve az órarend megállapítását az előadók saját értekezletükön eszközlik.

III.

Szervezet.

5. §.

Az igazgató.

Az igazgatót az előadók a tanfolyam tartamára szótöbbséggel választják. Ő képviseli a tanfolyamot a hatóságokkal szemben; őt illeti a szellemi és anyagi ügyeknek ezen alapszabály értelmébeni vezetése. Örökös a tanrend s tanórák betartása felett. Elnököl az előadók értekezletén. Felügyel a rend és tisztaságra.

Helyettese az ő elnöklete alatt az előadók által e célra választott egyén.

6. §.

Az igazgató egyuttal viszi a pénztárnoki tisztet is, valamint vezeti az intézet felvételi könyveit, naplóját és számadásait, valamint örökös a tanfolyam részére beszerzendő könyvek felett.

7. §.

Tanárok.

Előadókként az e tanfolyamot létesítő egyének működnek s azok, kiket ezen előadók, e célra külön felkérnek.

Kötelességük a rendszeres és lelkiismeretes oktatás, a tan s órarendhez való alkalmazkodás.

Köteles minden előadó hallgatóiról névsort vezetni, a hallgatók szorgalmát ellenőrizni s tapasztalataikat az értekezleten előadni.

Minden előadó jogositva van hallgatóival szemközt a rend fenntartására s az az ellen vétő hallgató megdorgálására sőt a tanteremből kiutasíthatására is, de a mely esetben egyuttal az igazgatónak is jelentést tesz.

8. §.

Értekezletek.

Ezt az igazgató a körülményekhez képest hívja össze, s azon minden előadó köteles megjelenni s legalább egyszer minden hóban tartandó. Fontos esetekben ennek összehívását bármelyik előadó indítványozhatja, s azt az igazgató összehívni köteles is.

Az értekezletről jegyzőkönyv vezetetik, melyben a szótöbbséggel hozott határozatok felveendőek s egyenlő szavazat esetén az igazgató szavazata dönt.

Jegyzőkönyvvezető minden egyes alkalommal ad hoc választatik.

IV.

Tanrend.

9. §.

A tanidő november 1-től május 1-ig tart. Az előadások az esteli órákban 5—9—10 ig tartatnak rendszeren; esetleg napközben is tarthatók, ha ezt az előadók s hallgatók ideje megengedi.

10. §.

A hallgatók felvétele s beiktatása.

Felvétetnek mindazok, kik a jegyzői vizsga letételéhez szükséges elméleti képzettséget igazolják.

11. §.

A felvétel úgy történik, hogy a hallgató okmányait az igazgatónál bemutatja, ki azokat az előadók értekezletén előterjeszti — s a hallgató a felvétel megtörténtéről jegyzőkönyvi kivonaton értesítetik; azonban a felvétel véglegesnek csak akkor tekintetik, ha a hallgató a felvételi és tandíjat is lefizette; a mikor is a felvételtől minden előadó külön értesítetik.

12. §.

A felvétel iránti jelentkezés rendes határideje november 1—15.

13. §.

Azon hallgatók, kik az elmulasztott előadási órákat hitelesen igazolni nem tudják s az előadásoktól egymásután következő 14 napig elmaradnak, a tanfolyamból kilépettnek tekintetnek s a hallgatók jegyzékéből töröltetnek.

14. §.

A tanfolyam minden egyes hallgatója, minden egyes tantárgyat hallgatni köteles.

V.

Illetékek s díjak.

15. §.

A felvételi díj 2 frt; tandíj az egész 6 hóból álló tanszakra 18 frt, melyet egyszerre kell lefizetni s alóla felmentésnek helye nincs, s felvétel esetén nyomban lefizetendő.

16. §.

A befolyt díjak az igazgatóság által kezeltetnek, ki arról rendes számadást tartozik vezetni.

17. §.

A befolyt díjakból első sorban a felmerülő szükségletek fedeztetnek; azután pedig a felmaradó rész stipendiumokra fordítatik akképpen, hogy abból a vizsga után a tanári kar határozata alapján a legjobb eredményt felmutatni tudó hallgatók 50—100 frt jutalomban részesíttessenek.

18. §.

A befolyt díjak feletti számadás a tanfolyam végeztével az előadók által vizsgáltatnak felül.

VI.

Az előadások látogatása és vizsga.

19. §.

A hallgatók kötelesek az előadásokat szorgalmasan látogatni.

20. §.

A tanfolyam végeztével vizsga tartatik, a mely vizsgán gyakorolja a megye felügyeleti jogát akképpen, hogy itt kiküldött tagja által képviseli magát.

A vizsgáló bizottság elnöke a megyét képviselő kiküldött tag; jegyzője mindig ad hoc választatik, tagjai az előadók.

A vizsgáról bizonyítvány állittatik ki, melyet az elnök, igazgató s jegyző irnak alá.¹⁾

VII.

Fegyelem.

21. §.

A hallgatók művelt ifjakhoz illő magaviseletre köteleztetnek, a ki ez ellen vét, előbb magánosan megintetik, ismételve nyilvánosan megdorgáltatik s harmadizben a tanfolyamról kiutasittatik.

A tanfolyam helyiségeiben elkövetendő kárért az illető személyi és anyagi felelősséggel tartozik.

¹⁾ Jegyzet: Később előadói értekezleten e pont akként változtatott meg, hogy azt csak az igazgató írja alá.

Az előadókkal szemben tisztelet s engedelmisséggel tartoznak.

Fegyelmi esetekben mindig az előadók határoznak értekezletükön.

VIII.

Eltávozás.

22. §.

A tanfolyam bevégzése s a megtartott vizsga után a távozóknak bizonyítvány adatik; a ki időközben távozik el, az bizonyítvány kinyerésére igényt nem tarthat.

IX.

Beadványok.

23. §.

Minden beadvány az igazgatóhoz czimzetten nyújtandó be, ki azokra a tanfolyam előadói nevében hozza meg határozatát, határozata ellen felebbezésnek nincs helye.

A posta útján érkezett beadványokra s levélbeli megkeresésekre csak azon esetben adatnék posta útján válasz, ha ez világosan kéretnék s a postabélyeg e végre mellékeltetnék.

A tanfolyam létesítése végett tartott értekezleten kimondatott, hogy 10 hallgatónál kevesebbel a tanfolyam meg nem kezdetik, de a meg nem kezdésről szó sem lehetett, mert a fennebbi hirdetményben kitűzött határidőre vagyis 1889 december 20-ra már 11 hallgató kérte felvételét. A tanfolyam ugyan 6 havi időtartamra volt tervezve, mindazáltal a kezdet oly sok nehézségeivel küzdve csak négy óra terjedhetett annak munkálkodása és pedig január elejétől ápril végeig, ennek egyik oka azonban onnan is támad, hogy Torontálvármegyében a jegyzői szigorlatok rendszerint május elején tartatnak s sokan voltak hallgatóink közül, kik szigorlatot tenni szándékoztak, miért is a tanfolyam ápril hó végénél tovább nem volt folytatható. Ezen időszak alatt sok változás történt az előadói karban, mert

a magyar köz- és alkotmányjog előadására ajánkozott Dr. Stassik Ferencz gyakorló ügyvéd és Szigethy József alszámvevő előadói tisztokról leköszöntek.

De másrészt nyertünk Mihály Miklós állami állatorvosban egy kitünő szaktanerőt, ki felkérés folytán volt szives az állategészségügyi előadói teendőket — fáradtságot nem ismerő buzgalommal a tanfolyam bezártáig végezni, ki aztán a csütörtökön esteli órákban tartotta előadásait.

III. A tanfolyam munkássága.

Tanfolyamunk 1890 január hó 6-án nyitott meg a községi népiskola 12. számú tantermében igen szép számú közönség, az előadói kar és hallgatóink jelenlétében következő *megnyitó beszéddel*:

Nagýérdemű közönség!

Igen tisztelt előadói társaim!

Kedves hallgatóim!

Azon általános mozgalom, mely a magyar közigazgatás javítása érdekében a közel-múltban megindult s a mely belügyminister ur ő nagyméltóságának az 1889. évi általános tisztujítás alkalmából e vármegyéknek kiadott körintézkvényében is kifejezést nyert; de különösen a mozgalomnak az a része, mely a községi és körjegyzők magasabb kiképzésére irányul — egy buzgó ügybarát indítványa folytán — Torontálvármegye nagyra-becsült vezérférfiainak szives támogatása mellett arra ösztönzött bennünket, hogy egy községi és körjegyzői magántanfolyamot létesítsünk N.-Becserek székhelylyel, melyben a hallgató szorgalmas tanulás és igyekezet mellett a községi jegyzők mindennapi képzettségén felül-emelkedve oly szakbavágó ismereteket szerezzen, melyek birtokában a mívelt községi jegyző névre nem csak igényt tarthasson, hanem azt ki is érdemelje.

Nem szándékozom a jelenleg alkamazásban levő községi és körjegyzők elméleti képzettségére nézve bármely irányban megjegyzést tenni, annyival kevésbé azt bírálgatni, mindazáltal el nem mulaszthatom azon visz-

szás helyzetet — melyet az 1871. évi XVIII. és illetve az 1883. évi I. t.-cz. szült ama intézkedésével, mely szerint a felette fontos — nagy felelősséggel járó — igen sok szakértelmet követelő községi jegyzőtől oly annyira kevés iskolai illetve elméleti képzettséget követel — mely mellett ma már egy községi jegyző nem existálhat mint ilyen.

Szabad legyen nekem ez alkalommal néhány vonással ecsetelni az én fogalmom szerinti községi jegyzőt, hogy esetleg a velem egyet nem értők arra nézve alkalmas uton észrevételeiket megtehessék.

Jól tudjuk azt, hogy a községi jegyző ma már nem peleskei nótárius, kit egyik-másik jó módú tréfás kedvű községi lakos tréfai célpontjául kiszemelve a világ előtt meghurcolhat avagy saját érdekeinek előmozdítására felhasználhat, de sőt ellenkezőleg ma már a községi közigazgatásnak oly nélkülözhetlen vezetője — oly önálló közhivatalnok — a kinek erélyétől és lelkiismeretes pontosságától függ ugyszólván a vezetése alatti község erkölcsi és anyagi jólléte, kitől tanácsot kér a falu apraja nagyja és a kiben ha megbizik a közönség annak valóságos atyjává válik. Hogy pedig egy községi jegyző hivatásának mindenekben megfelelhessen, legfőbb kötelessége magát szellemileg kimivelni, hogy a községi közigazgatás ma már felette felszaporodott szakteendőit megértse azt másokkal is megértetni tudja és akarja. Mit ér az a jegyző ki maga mellett segédet kénytelen tartani, hogy hiányos képzettségét ez uton pótolja, mit ér a jegyző kit képzettsége hiánya folytán egy az iskolai portól szagos közigazgatási gyakornok megrendbirságoltathat oly szakmában előtalált hibáért, melyet voltaképpen maga sem ért.

Az én ismereteim alapján képzelhető községi jegyző tehát olyan szakszerűleg képzett — önállósággal bíró munkaképes közhivatalnok, ki a mai kor társadalmi kellekeinek is megfelelően, tud is, akar is a reá ruházott teendőknek eleget tenni, a ki bátran néz szemeibe felettes hatóságainak s törvényes alapra helyezkedve a törvénytelen rendeleteket foganatosítatlan vissza is meri küldeni, még ha ismeri is az 1886. évi XXII. t. cikk 30. §-ának tulzó intézkedéseit.

Mikor meri és mikor van jogositva ezt megtenni egy községi jegyző? ... Ha meg is tud győződni arról, miszerint a rendelet oly alaki hiányokban szenved, melyek alapján annak végrehajtása megtagadható,

ha a szükséges alaki kellékekkel bir ugyan, de törvénytelen intézkedéseket tartalmaz.

Ugy de, hogy ezt megtehesse feltétlenül függetleníteni kell magát úgy felfelé mint lefelé, ezt pedig csak úgy érheti el, ha kellőleg ki van képezve s nem kell semmi olyantól tartania, melyért felülről kérdőre vonható s esetleg rendbirságot lehetne vonni.

De az én képzelt jegyzőmnak egyszersmind társadalmi műveltséggel is kell birnia és pedig olyannal, melylyel az esetleges eltéréseket úgy a község mint a lakosság érdekében kellő tapintattal ki tudja egyenliteni, természetesen ha közbenjáróként ezt teheti.

Igen tisztelt tanfolyam hallgatóság!

Ugy látom az önök arczáról, hogy az idő az kon még nem szántott, a fájdalom még nem vert tanyát az önök szívébe, nem változtatta meg hajuk színét a megélhetés nehéz gondja, lelkük tiszta s képes leendő befogadni azon ismereteket, melyeket mi czélul tüztünk oda átplántálni. Ma midőn azért jöttünk itt össze, hogy egy uttörő mozgalomnak — szeretett magyar hazánkban — először adjunk kifejezést és azt tényleg meg is indítsuk, ma midőn e kitünő alkalommal szívélyesen üdvözlöm önöket nem mulaszthatom el, hogy kifejezést ne adjak azon nagy örömnél, mely bennem ez alkalommal kél azon indokból, hogy sikerült önzetlen fáradságunknak önöket egybegyűjteni s hogy hazafiui önzetlen fáradozásunknak sikerült a magyar közigazgatás oltárára egy picziny paraszt tennünk, mely hivatva lehet szűkebb hazánk, szeretett vármegyénk közigazgatásának javulása érdekében oly meleget terjeszteni, melyről mi, az eszme megindító és keresztülvivő és velünk együtt vármegyénk kormányzó férfiai, kik kegyesek voltak erkölcsi és anyagi nagybecsű pártfogásukat megígérni s kik örömmel üdvözölték az eszmét, — egykor megelégedéssel emlékezhesünk meg.

De midőn itt örömről beszélek — ismét nem mulaszthatom el, — hogy ne kérjem önöket, — miszerint övezzék fel magukat a szorgalom és kitartás nemes fegyverével s megsokszorozott lelki erővel igyekezzenek azon, hogy az általunk előadandó tantárgyak lelkükben gyökeret találjanak s azok szívük melegétől táplálva megteremjék az általunk várt s önök által kívánt gyümölcsöt, hogy már a közel jövőben láthassuk önökben a mai és a jövő kor modern községi jegyzőjét, ki nyilt sisakkal áll a jegyzői pálya sikamlós porondjára s azon tántorítatlan megállja egy felfelé mint lefelé helyét férfiasan.

Bocsássatok meg, hogy csak most fordulok hozzátok igen tisztelt barátaim; ti, kik a jegyzői tantolyam felállításához a legtöbbel járultok, ti! kik nem kimélték időt, fáradságot s az önzetlen hazafiság tüztől ösztönöztetve a tetteknek oly mezejére léptetek harcolni, melynek győzelme nem tudni, mely részre dől el, oly bizonytalan munkába fogtatok velem együtt, melynek sikeressége főleg azoktól függ, kik itt tanítványokul jelentkeztek. Ugyanazért, hogy működésünket teljes siker koronázza, arra kérlek kiváló tisztelettel benneteket, hogy ne engedjétek a magasztos eszmét, melynek keresztülvezetésére ma már kötelezve vagytok — elebbeni lelki szemeitek elől, szolgáljatok hűséggel és lelkiismerettel azon czélnak mit a jelen tanfolyam megindításával magunk elé tűztünk.

Ha ekként tanító és tanítvány igyekezik megfelelni feladatának: úgy bátran nézhetünk elébe a jövőnek, mert így legalább megközelítőleg el lesz érve célunk, mely esetben örömmel tekinthetünk vissza működésünkre s szerénytelenség nélkül mondhatjuk el, hogy oly harcot harczoltunk, mely javunkra, — de különösen a közjóra dőlt el.

Most még Torontálvármegye, betegség folytán meg nem jelenhetett nemeslelkű vezérférfiaihoz kívánok fordulni azon tiszteletteljes kéréssel, — hogy azt az eszmét, melynek most testet akarunk adni, melynek keresztülvezetéséhez kegyesek voltak erkölcsi és anyagi támogatásukat megígérni — méltóztassanak behatóbb megfontolás tárgyává tenni s támogatni úgy a hogy azt annak fontossága szükségli és megkívánja.

Ezek után van szerencsém a Torontálmegyei községi és körjegyzői tanfolyamot ünnepélyesen megnyitottnak

kijelenteni és egyben tisztelettel jelenteni, hogy a tanfolyamra mai napig 26-an jelentkeztek, kik közül felvételt 25 hallgató.

Mindezek után a t. hallgatóság szives megjelenése és türelméért köszönetet mondva esedezem, méltóztassanak ügyünket társadalmi körükben a legkiterjedtebb módon pártfogolva általánosítani, tanfolyamunkat s magamat ajánlva maradok

N.-Becskerék, 1890 január hó 6-án

Balogh Károly,

a tanfolyam igazgató-helyettese.

Eme megnyitó beszéd befejeztével külön is kérte az igazgató-helyettes a jelen volt közönséget miszerint az eszmét lehetőleg komolyabb gondolkodásra méltatni, saját társadalmi körében ismertetni és terjesztetni sziveskedjék.

A következő napokon megkezdődtek az előadások, melyhez akkorra már 26 hallgató jelentkezett s 25 fel is vétetett, 18 pedig tényleg meg is jelent. Hallgatóink száma csak a megnyitás után szaporodott tulajdonképen, a mi kitünik abból, hogy ezután még 11 kérvényezett felvételért, kik közül több fel is vétetett, de sok visszautasított részint írásban, részint szóbelileg. A később jelentkezettek közül rendszerint csak azok vétettek fel, kik kinyilatkoztatták, hogy magán szorgalommal a mulasztottakat után pótolják.

Az igazság érdekében nem hallgathatjuk el, hogy törekvéseinkben még a természet is gátolni akart, midőn az orvosok által influenzának keresztelt betegség városunkban is járványszerűleg lépett fel és most az előadót, majd pedig a hallgatót gátolta szorgalmatoskodása közben, de szerencse a szerencsétlenségben, hogy ugy az előadók magok, mint a hallgatóság edzett testü és erős akaratú férfiakhoz illőleg nem engedtek magukon kifogni a pénzügyi előadót kivéve, ki az influenzán kívül még tüdőgyulladásba is esett a tanfolyam tartama alatt, mely körülmény igen nagy hiányt okozott a hallgatóság komplett kiképzésében, mit némileg a hallgatóság nemes ambíciója pótolta annyira, hogy a megtartott vizsgáknál kielégítő sikert lehetett konstatálni a pénzügyi szakból is.

Midőn már a tanfolyam javában állott s az élet-

képesnek bizonyult, szinte észre lehetett venni a közönség gondolkozási módjának irányváltoztatását, kissé több tisztelettel, majd később elismeréssel s a tanfolyam bevégeztével dicsérettel is jutalmazták azon nemes törekvést, mely a tanfolyam létesítése körül nyilvánult.

Nem mulaszthatjuk el kiemelni, hogy a tanfolyam létesítésében igen nagy érdeme van N.-Becskekerek város polgármesterének és a n.-becskereki községi népiskola iskolaszék elnökének és az iskola igazgatójának, a kik együttesen szivesek voltak átengedni fűtéssel és világitással a tanfolyam tartamára a községi iskola két tantermét és pedig ingyenesen, a mely önzetlen sziveségükért e helyen is köszönetet mondunk s kérjük őket, hogy jövőben is métóztassanak tanfolyamunkat eme kiváló jótéteményben részesíteni.

Meg kell jegyeznünk, hogy a tanidény, melyre a k. jegyzői teendőkkel egybekötött és ahoz szükséges tananyag feldolgozása teljesítendő volt, alapszabályaink szerint 6 óra tervezve kevésnek látszik, mint azt a „Községi Közlöny“ is annak idejében megjegyzé. azonban lehet, hogy a czikkező nem vette figyelembe, miszerint a jegyzői pályára lépni szándékozónak nincs szüksége oly tömör jogi képzettség megszerzésére mint pl. egy magasabb közig. tisztviselőnek. Különösen a magánjog terén, melyre nézve keveselte a tantervünk szerinti időt czikkező, mire azt vagyunk bátrak megjegyezni, hogy mi nem czéloztunk tanfolyamunkon magyar magán jogász szaktekintélyeket nevelni, hanem a jegyzői teendőknél előforduló magánjogi cselekményekhez szükséges szűkebb körü ismereteket feltárni s abba a hallgatóságot lehetőleg gyakorlatilag is bevezetni.

A mi a tanfolyam lefolyását illeti, arra nézve örömmel jelezhetjük, hogy az a lehető legszebb renddel ment végbe.

IV. Zárvizsgák.

Ezek után megemlítjük, hogy első tantolyamunk f. 1890. év ápril 28., 29., 30 án nyilvánó zárvizsgával fejeztetett be szép számu közönség jelenlétében, mely vizsgához 22 hallgató jelentkezett összesen; a vizsgálatok az esti 6 órától kezdődő időben folytak le, és pedig oly kielégítő eredménnyel, hogy magok az előadók meg lehetek elégedve azzal, de magok a tanfolyam hallgatói örven-

ettek annak, hogy előadóik és a hallgató közönség megelégedését kiérdemelték s talán ennek a szép sikernek is köszönhető, hogy oly nagyszerű ünnepélyességgel zárult be a tanidény ápril 30-án, mely napon ugyanis esteli kilencz órai kezdettel záró banquette tartatott, hol a tanfolyam elnöke: a megye alispánja is megjelent s nem mulasztotta el pohárköszöntőben kifejezni elismerését a szép siker felett s megígérte, hogy az eszmét a törvényhatósággal behatóbban ismerteti — annak a tanfolyamot kiváló figyelmébe ajánlja — s gondja lesz rá, hogy az némileg — anyagilag is segélyeztessék; buzdította az ifjuságot, hogy ambíciója fejlesztésére lépten-nyomon törekedjék s ne csüggedjen képzettsége fejlesztését folyton-folyvást munkálni.

A tanfolyamra részint írás- részint szóbelileg 37-en jelentkeztek, kik közül 32 fel is vétetett, de a tényleges hallgatók száma csak 25 öt tett ki, ezek közül is kettő igen nagyfoku betegség miatt az előadások hallgatását abba hagyni kénytelenítettett. egy pedig fegyvergyakorlatra lévén behiva szintén eltávozott. Ezek szerint 22-re apadt le azon hallgatók száma, kik vizsgára is jelentkeztek.

Összesen 25 hallgató fizette le a tandíjat, mely 20 frtjával számítva 500 frtot tett ki, mely összeg takarékpénztárilag gyümölcsöztetett.

Ezzel kapcsolatban e helyen közöltetik a tanfolyam számadása, melyet az előadói kar egyhangulag elfogadott s a melyre nézve a felmentvényt az igazgató helyettesnek meg is adta.

A tanfolyam bezártakor tartott előadói értekezlet előzetes megállapodásához képest kimondotta, hogy a tanfolyamot hallgatott és legjobb előmenetelt tanusított 3 hallgató között 100 forintot készpénzben ösztöndíjképen feloszt, mely meg is történt e hó 1-én; kiosztatván a 33 frt $33\frac{1}{3}$ krajczár Krogloth József, Ferch Rezső és Bartoffy István tanfolyamhallgatók között.

Ugyanezen záróvizsgák utáni értekezleten kimondotta a tanfolyam előadói kara, hogy a már megkezdett munkát jövőre is folytatni fogja és pedig az alapszabályokban előírányzott időtartamon keresztül az eddigi programot lehetőleg megtartva.

Ide igtatjuk a tanfolyam előadói kara által a tanfolyam bevégeztével megállapított pénztári számadást.

V. Számadása

Balogh Károly jegyzői magántanfolyam igazgatójának a tanfolyam bevételei és kiadásairól 1890 ápril 30-ig.

Bevétel.

	T á r g y	frt	kr.
1	Tandijakból befolyt	500	—
2	Takarék betétkénti kezelésből	4	70
	Összesen	504	70

Kiadás.

	T á r g y	frt	kr.	Jegyzet
1	Hirdető fekete tábla	1	50	A kiadások nyugtákkal igazolvák.
2	Előmunkálati irásdíj	4	—	
3	Községi közlönyre	6	10	
4	Hegedüs urnak	65	—	
5	Pecsét-nyomók és segédkönyvek	8	90	
6	Írás és sokszorosításért	10	—	
7	Posta-díjak	—	35	
	Összesen	95	85	

Összes bevétel tehát 504 frt 70 kr.

" kiadás pedig 95 " 85 "

Marad 408 frt 85 kr. készpénz.

Nagy-Becskerek, 1890. évi ápril hó 30-án.

Balogh Károly, igazgató.

VI. A tanfolyam jövője.

Rövid időre a tanidény bezárása után nevezetes változás állott be illetve czéloztatott az eszme további keresztülvitelében, mert a Torontálmegyei községi és körjegyzők egylete mint erkölcsi testület e hó 12-én Nagy-Szt Miklós mezővárosában tartott rendes közgyűlésében egyhangulag kimondotta, hogy a tanfolyamot átveszi s az annak fenntartásához szükséges költségekről, valamint arról, hogy annak némi tekintetben nyilvános jelleget biztosítson — gondoskodik és kiviszi, hogy az azt hallgatók ott töltött tanideje a gyakorlatba beszámíttassék. Örömmel konstatáljuk már e helyen e mozgalom nagy jelentőségét, mert nevezett jegyzői egylet történelmi szép ténnyt követett el, midőn a tanfolyam fenntartásának illetve továbbfejlesztésének eszméjét magáévá tette s a fenti irányelvekkel azt magáénak vallja, mert valóban ő a legilletékesebb testület az eszme istápolására s ha sikertül czéljai megvalósítása van remény, hogy Torontálmegye törvényhatósági bizottságával karöltve, mely ha a mint illik támogatja e nagy horderejű intézményt az már ősszel komplettebb alakban és megizmosodottabban indulhat meg áldásos útjára, hogy ismét munkáljon azon nemes irányban, melyen már négy havi tartammal kezdeményezőleg a jégtörő nehéz munkáját végezte.

VII. A jegyzői magántanfolyam előadóinak névjegyzéke.

Folyó szám	N é v	Polgári állás	Előadott tárgy	Jegyzet
1	Dr. Stassik Ferencz	tb. m. főügyész, köz- és váltó- ügyvéd	közjog kapcsolatban az alkotm. joggal	még márczius hóban ki- maradt
2	Dr. Képeßy József	kir. tszéki jegyző	magyar magánjog különös te- kintettel a tlkvi rendtartásra	
3	Telman Sándor	kir. p. ü. fogalmazó	adóügyek	
4	Trybalszky Teofil	kir. p. ü. fogalmazó	illetékügyek	
5	Gyulai Gaál József	m. alszámvevő	községi számvitel	
6	Szigethy József	m. alszámvevő	községi számvitel	két előadás után kimaradt
7	Rigó István	m. I. aljegyző	vizjog és szabályrendelet	
8	Hegedüs János	vizsgázott jegyző és közig. fog. gyakornok	községi és thatósági közigazg., később közjog is	
9	Mihály Miklós	állami állatorvos	állatogészségügy	
10	Balogh Károly	m. árvaszéki ülnök	katonaiügy, ipar- és keresked., vallás- és közokt.	

Nagy-Becskerek, 1890 ápril 30.

Balogh Károly,
igazgató.

VIII. Névjegyzéke

a Nagy-Becskek városában 1890. évben fennállott első jegyzői magántanfolyam tényleges hallgatóinak.

	N é v	Hová való	Elméleti képesség	Jegyzet
1	Barabás Antal*§	Bánffy-Hunyad	gymn. 8 osztály	
2	Bartóffy István §	Nagy-Sáros	bírói vizsga	díjat nyert, későn jelentkezett
3	Ferch Rezső*	Zombolya	érettségi vizsga	diát nyert.
4	Ferencsevics Pál*	Pancsova	polg. iskola 6 osztály	
5	Fröhlich Károly	Nagy-Becskek	gymn. 6 osztály	
6	Grób István*	"	"	
7	Heinermann József	"	polg. isk. 6 osztály	
8	Kekity Bozsidár József*	Mohol	kereskedelmi iskola 6 osztály	
9	Klausnitzer Miksa	Mező-Berény	gymn. 6 osztály	
10	Krogloth József	Kis-Ósz	" 8 "	díjat nyert
11	Kuhsing Péter*§	Nagy-Becskek	" " "	
12	Leblanc Lajos §	Szent-Hubert	polg. isk. 6 osztály	későn jött
13	Marinkov János §	Nagy-Becskek	gymn. 6 osztály	
14	May Frigyes*§	Szakálháza	" 8 "	
15	R. Paresetich István*§	Tisza-Szent-Miklós	keresk. iskola 4 oszt. (rég. rendszer)	
16	Perger Nándor §	Nagy-Becskek	gymn. 8 oszt.	
17	Predragovich Kristóf §	Kumán	jog és áll. tud. vizsga	
18	Putnik Emil*	Szerb-Ittebe	gymn. 6 oszt.	
19	Roosz Vilmos*§	N.-Szent-Miklós	tisztképző tanfolyam	
20	Szávics Szilárd*§	Basahid	gym. 6 oszt.	
21	Szubotics Tihamér*	Pancsova	polg. isk. 6 oszt.	
22	Takács Ákos*§	Gyűlvész	gymn. 8 oszt.	

Időközben eltávoztak:

1	Balint János	Gyála	gymn. 8 oszt.	betegség miatt
2	Grubaesky Maté	Nagy-Becskek	"	"
3	Zsiros Imre	Nagy-Becskek	"	katonai gyakorlatra

A *-gal jelzettek 30 forint havi fizetéssel egybekötött állásba helyezettek — A §-sal jelzettek jegyzői szigorlatra jelentkeztek.

Nagy-Becskek, 1890. április 30.

Balogh Károly, igazgató.

IX. Zárszó.

Midőn jelen — száraz jelentésszerű — emlékiratot a nagyérdemű közönség szives figyelmébe ajánlva nyilvánosságra hozzuk, az annak mottojául választott jeligét idézzük s legvégül sem mulaszthatjuk el hangsúlyozni, hogy magyar közigazgatásunk javításának legfőbb alapelve a községi közhivatalt viselők szellemi kiképzése s ezek között a községi ügykezelés szellemi vezetőjének a községi jegyzőnek oly mérvű kiképzése, hogy az megfeleljen a megnyitó beszéd ideáljának, mely szükségképi tény keresztülviteléhez úgy felülről mint alulról csak jóakarat kell s a reformatió a magyar közigazgatásban is keresztül vihető lesz s nem kell félni, hogy „elvesz az én népem mert tudomány nélküli“.

Az emlékirat bezártával az ismertetett eszmét a n. é. közönség kegyes pártfogásába ajánljuk.

Nagy Becskerek, 1890 május hó 24-én.

Az előadói kar nevében:

Balogh Károly,
A tanfolyam igazgatója.

DE BALLAGUERZA

Hegedüs János

volt szapáryfalvai községi jegyző

a torontálmegyei jegyzői tanfolyamon „Községi ügyviteli szabályok“ „Törvényhatósági és községi önkormányzat“, „Közigazgatási jog: belügyi igazgatása“ és „A magyar közjog“ előadójától megjelentek az alábbi szakmunkák, a melyek alólirott czégnél raktáron tartatnak.

1. **Jegyzői szigorlat.** Kézi könyv. Községi és körjegyzők, községi előljárók, adó- és katona-ügygyel foglalkozók stb., de különösen a jegyzői vizsgára készülők számára, az 1884. évi november hó 5-én 58285. sz. B. m. r. megfelelőleg a legújabb törvény és rendeletek alapján. *Kiadta: Sziládi László Kecskeméten.* Ára előbb 2 frt 50 kr., most 90 kr.
2. **Ismétlő könyv.** A jegyzői vizsgára készülők számára; kérdések és feleletekben. *Kiadta: Gyikó Károly Mezőtúron.* Ára 1 frt.
3. **A magyar örökösödési eljárás körüli teendői a községi és körjegyzőknek.** (Ajánlva Torontálmegye alispánjának 1890. évi április hó 21-én 13060. sz. a. kelt körözüvényével.) *Kiadta: Pleitz Fer. Pál N.-Becsckereken.* Ára 40 kr.

Pleitz Fer. Pál

könyvkereskedése Nagy-Becsckereken.

